

'Je moet zelf ervaren wat voor jou de beste manier is'

De stageperiode als brug tussen opleiding en beroep

Iedereen die nu voor de klas staat heeft ooit stage gelopen.

Hoe is het om voor de leeuwen gegooid te worden?

Wat steek je op tijdens een stage? Saskia Beijer tegen haar stagepracticum-docent Trees Aler: 'Jij hebt nog nooit gezegd: Dat moet je zo doen. Dat waardeer ik enorm.'

Bij de één is het een half jaar geleden, bij de ander bijna dertig jaar. Toch weten Saskia Beijer (25) en Trees Aler (53) zich beiden de allereerste keer dat ze voor de klas stonden nog goed te herinneren. Beijer, die dit schooljaar stage loopt op het Montessori Lyceum in Amsterdam, kon al in september lessen overnemen van een docente die op werkweek was. 'Ze had een keurige brief achtergelaten met een goede instructie. Maar jeminnee, alles moet je in de gaten houden. Leerlingen komen allemaal dingen vragen en er is zoveel waar je op moet letten. Je moet de boel echt goed organiseren. Maar ik vond het wel heel leuk. Bang dat er iets mis zou gaan, was ik niet. Ik dacht: als ik het niet weet, ga ik improviseren of ik laat het gewoon zitten. Als er maar een goede werksfeer heerst.'

Aler liep stage op het Vossius Gymnasium en na een aantal lessen geobserveerd te hebben, mocht ze voor het eerst het roer overnemen. Veel vrijheid om te sturen had ze echter niet. 'De stage-docent - hij gaf heel streng en klassikaal les - had van tevoren precies bepaald waar het over zou gaan. Ik moest een grammatica-onderdeel uitleggen en ik herinner me dat er geen enkele interactie was tussen mij en de leerlingen. Maar ik vond het wel best; het was een veilige situatie. Toen ik mijn eerste baan kreeg, bleek hoe irreal die situatie was geweest. Ik wist precies hoe ik het allemaal uit zou leggen, maar ik kreeg ze gewoon niet stil. Op mijn tweede school, het Montessori Lyceum, ging het langzaam beter. Vooral van de leerlingen kreeg ik veel *feedback*. Zo heb ik het langzaam geleerd.'

Beijer volgt dit studiejaar een opleiding aan het Instituut van de Lerarenopleiding, het ILO. Maandag, dinsdag en vrijdag loopt ze stage. Woensdag werkt ze thuis en elke donderdag zijn er colleges over vakdidactiek. Daarin worden onderwerpen behandeld als *Ontwerpen*, waarin studenten lessenseries ontwikkelen, *Interactie in de klas*, *Logopedie* en *Onderzoeksmethodologie*. Verder zijn er twaalf bijeenkomsten *Supervisie*

waar in een kleine groep gepraat wordt over de onderwijservaring. Het ILO wordt afgesloten met een onderzoek.

Volgens Beijer is de balans tussen theorie van de opleiding en haar stage niet optimaal. 'Ik heb het gevoel dat we op de universiteit overvoerd worden met theorie. Het is zo veel dat ik niet meer kan overzien wat ik allemaal nog moet inleveren.' De hoge studielast wordt echter mede veroorzaakt, zo geeft Beijer toe, doordat ze tien uur per week een docente vervangt die met opfris-verlof is. 'Ik vind mijn klassen nu gewoon belangrijker dan al die theorie.' Een ander nadeel van de opleiding, vindt Beijer, is dat veel zaken moeilijk in praktijk te brengen zijn. Beijer noemt als voorbeeld *Ontwerpen*. 'Veel lessenseries die we daar bedenken, kunnen we op school helemaal niet uitproberen omdat ze niet in het programma passen.'

De link tussen theorie en praktijk mag dan niet altijd even duidelijk zijn, volgens Aler is er veel verbeterd sinds de tijd dat zij haar opleiding volgde. De colleges Vakdidactiek waren een onderdeel van het doctoraal van de studie Frans en ook was er een college Algemene Didactiek. Aler: 'Daar ging het om vragen als: stuur je iemand die vervelend is er meteen uit of heb je andere oplossingen? Maar het was gepraat in de leegte omdat ik toen nog niet voor een klas had gestaan. Je moest ook veertig uur hospiteren en een stuk of vijf lessen geven. Een paar keer kwam de vakdidacticus achter in het lokaal zitten, maar ik kreeg helemaal geen commentaar op de lessen. Daar leer je niks van.'

Nu begeleid je zelf stagiaires. Wat is daar leuk aan?

Aler: 'Het is heerlijk als je een LIO naast je hebt die je in de massa van dertig kinderen kan helpen bij het voeren van gesprekjes of het nakijken van een oefening. LIO's zijn vaak enthousiaste mensen met veel energie en frisse ideeën. Bovendien is het voor mij een garantie dat ik mijn vak levend houd. Het is een prikkel om niet in routine te verzanden. LIO's komen vanuit de opleiding met bepaalde ideeën. En dan vragen ze: *Hoe zit het met groepswork? Spreekvaardigheid? Dat soort prikkelende vragen is hartstikke leuk.*' Beijer: 'Als nieuweling vallen je bepaalde dingen op. In de bovenbouw is er bijvoorbeeld een boek met spreekopdrachten voor tweetallen. De dialoog moe-

Trees Aler is sinds 27 jaar docente Frans op het Montessori Lyceum Amsterdam. Daarnaast geeft ze in de Tweede Fase het vak Culturele en Kunstzinnige Vorming. Als stagepracticumdocent (SPD) is ze verbonden aan het Instituut voor de Lerarenopleiding van de Universiteit van Amsterdam. Op dit moment begeleidt ze één stagiaire: Saskia Beijer.

ten leerlingen komen opzeggen bij de docent. Maar wat blijkt: ze schrijven het gesprek helemaal uit, gaan het tien keer oefenen en dan pas doen ze het voor een beoordeling. Ik vraag me af wat leerlingen daarvan leren.'

Trees, wat is de belangrijkste les die jij aan stagiaires wilt overbrengen?

Aler: 'Het gaat in dit vak om interactie en communicatie. Je moet proberen samen te werken met een groep of met individuele leerlingen. Je moet ze weten te boeien en het zo brengen dat ze het begrijpen. Want elke groep heeft weer andere interesses en een ander begripsvermogen. Dat maakt het vak ook zo levendig. Verder vind ik dat je niet alleen moet begeleiden, maar ook moet voeden en verrijken. Ik vind het heerlijk om het in 5 havo over de middeleeuwen te hebben. Jarenlang was dat taboe, maar het is juist de taak van een leraar om hun blik te verruimen, hun grenzen te verleggen. Ik hoop dat ik dat ook mijn LIO's heb meegegeven.'

Waarom moet een LIO voldoen, wil hij of zij leraar kunnen worden?

Aler: 'Je moet een bepaalde stevigheid en zelfvertrouwen hebben. Ook moet je de helderheid van geest bezitten om gedachten te ordenen en over te kunnen brengen. Leerlingen zijn vanuit zichzelf ongeordend. Om hen te kunnen helpen moet je zelf rust en orde uitstralen.'

Beijer: 'Ik merk dat leerlingen veel behoefte hebben aan duidelijkheid, structuur. Ook moet je als docent ontzettend goed kunnen organiseren. Maar misschien dat dat ook door het Montessori-systeem komt.'

Aler: 'Zeker, omdat wij inspelen op de individuele leerling, moeten we heel veel paraat hebben.'

Aan welke eisen moet een schoolpracticumdocent voldoen?

Aler: 'Je moet vooral een veilige persoon zijn. Je moet stimuleren, bevestigen, bemoedigen en vooral niet teveel vanuit je eigen ervaring adviseren. Studenten moet je veel ruimte geven.'

Beijer: 'Dat merk ik ook heel duidelijk. Jij hebt nog nooit gezegd: *Dat moet je zo doen*. Dat waardeer ik enorm. Want voor iedereen is het weer anders. Je moet er zelf achter komen wat voor jou de beste manier is.'

Wat vind je het lastigste tijdens je stage, Saskia?

Beijer: 'Elke week moet ik met mijn onderbouw-klas- sen weer een strijd aangaan om het zelfstandig werken. Ik vind dat je een deel van de tijd ook gewoon klassikale uitleg moet kunnen geven. Maar leerlingen vinden dan dat ik veel te klassikaal lesgeef. Ze zeggen: *Je bent niet Montessoriaans*. Ik heb ook het gevoel dat ik - vooral in de onderbouw - niet voldoende autoriteit uitstraal. Leerlingen denken soms dat ik nog in 6 vwo zit. Dat komt misschien ook door: dat ik klein en jong ben. In het begin had ik daar wel moeite mee.'

Saskia Beijer is in september begonnen als leraar in opleiding (LIO) aan de Universiteit van Amsterdam. Ze heeft Frans gestudeerd en loopt nu stage op het Montessori Lyceum in Amsterdam. In juli hoopt ze haar eerstegraads bevoegdheid te halen.

Maar autoriteit moet je toch verwerven?

Aler: 'Autoriteit is niet het goede woord. Ik denk dat het in dit vak gaat om zelfvertrouwen en de overtuiging dat je weet waar je mee bezig bent. Hoe jong, oud, groot of klein je bent, maakt verder niet uit.'

Ga je na de opleiding voor de klas staan, Saskia?

Beijer: 'In het begin van mijn studie wilde ik het onderwijs nog helemaal niet in. Mijn ouders geven allebei les op een basisschool en ik weet van dichtbij hoe zwaar het is. Maar in het doctoraal-programma hadden we een vak waarin je kennis maakt met lesgeven en dat vond ik erg leuk. Daarom heb ik me opgegeven voor het ILO. Ik word steeds enthousiaster. Ik voel me hier echt op m'n plek. Het werken met leerlingen is iedere keer anders. De ene dag kunnen ze je ontzettend tegenwerken en de andere dag zijn het schatjes.'